

ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Розбудова економіки країни та формування економічної системи вищого порядку потребуватимуть формування системи оподаткування та відповідної податкової політики, що буде спрямована на заохочення інвестицій у національну економіку, та на забезпечення стратегії зростання.

В українській та зарубіжній економічній літературі виокремлюють два основні напрями міжнародної економічної конкуренції: інституціональну та податкову (рис. 1).

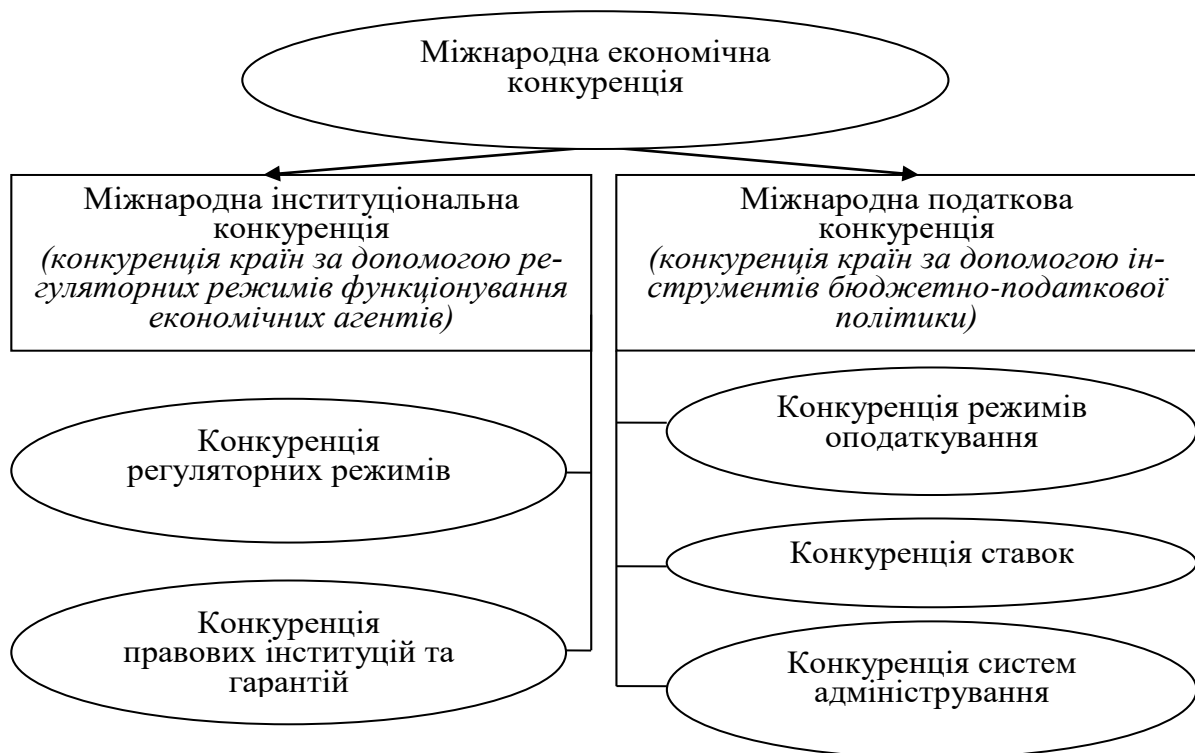

Рис. 1. Структура міжнародної економічної конкуренції

*Джерело: складено авторкою самостійно

В цьому контексті зусилля суверенних держав на збереження та розширення податкових баз і податкових резидентів, є базисом розвитку, а

дотримання рівних конкурентних умов – потребуватиме формування і певного інституційного середовища наднаціонального, глобального характеру, що буде спрямовано на запобігання ухиленню від оподаткування в глобальній економіці.

Інституційний механізм соціально-економічного розвитку можна подати як сукупність норм і правил та їхніх змін, що регулюють відносини держави, бізнесу й суспільства. Об'єктами змін є системоутворюючі зв'язки мікро-, мезо-та макроекономічного рівнів, а контрактні відносини охоплюють нормативні, законні та підзаконні акти, формальні й неформальні договори та угоди. Складові інституціонального середовища можна структурувати на глобальному, мезоекономічному, макроекономічному та мікроекономічному рівнях. Кожному рівневі відповідають регулятивні інститути [1, с. 51].

Під міжнародною економічною конкуренцією до початку ХХІ ст. більшість учених розуміли конкуренцію між державами за обмежені економічні ресурси (мобільні фактори виробництва). Відомий дослідник конкурентних переваг націй М.Портер зазначав: «мета уряду полягає в тому, щоб створити навколишнє середовище, в якому фірми зможуть підвищувати рівень конкурентних переваг в сформованих галузях... Політика уряду... має сприяти здатності фірм країни вступати в нові галузі...» [2, с. 668]. На думку М.Портера, правильна політика уряду, спрямована на посилення національних конкурентних переваг країни, і не повинна обмежуватися лише податковою сферою. Важливими елементами конкурентоспроможної економіки є: політична та макроекономічна стабільність країни, ефективні ринкові механізми та інфраструктура, кваліфікований персонал, помірний рівень державного регулювання [2, с. 667].

Так, згідно з Ч. Тібу, податкова конкурентоспроможність – невід'ємна частина національних конкурентних переваг, яка має важливе значення для руху основних чинників виробництва між країнами (праця, капітал), так

зване «голосування ногами», і важливо дотримуватися співвідношення розумних меж податків і рівня громадських благ і послуг, гарантованих платникові податків [3, с. 81].

Основними інструментами реалізації податкової конкуренції виступають інструменти податкового регулювання, до яких відносяться структура системи оподаткування, ставки податків, податкові пільги, регулювання рівня податкового навантаження, застосування альтернативних систем оподаткування, умови адміністрування податків тощо.

Міжнародна економічна конкуренція базується на якості регуляторних режимів та правових інституцій, які посилюються сприятливими бюджетно-податковими інструментами регулювання. Можна наголосити, що світовий досвід реалізації податкової політики суверенними державами свідчить, що лише помірне податкове законодавство не сприяє зміцненню конкурентних переваг окремих країн. Таке зміцнення досягається лише через синергетичний ефект двох складових економічної конкуренції, де невід'ємною складовою є не лише податкові, але і інституційні умови економічної діяльності.

Список використаних джерел

1. Єфименко Т.І. Актуальні питання сучасних стратегій реформування податкових систем. *Фінанси України*. 2013. № 3. С. 7-26.
2. Портер М. Международная конкуренция / пер. с англ.; под ред. и с предисл. В.Д.Щетинина. М.: Междунар. отношения, 1993. 896 с.
3. Tiebout C. An Economic Theory of Fiscal Decentralization. *Public Finances: Needs, Sources and Utilization*. Princeton: Univ. Press, 1961. P. 80-81.